

**Оксана НІКА**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

### **Проповіді з Надсяння першої половини XVIII ст.**

Вивчення рукописного збірника з Надсяння першої половини XVIII ст. стосується низки питань: поширення руської мови на Надсянні та її функціонування у проповідницькій справі; визначення проповіді як популярного жанру, джерел і стилістики написання проповідницьких текстів, їх інтертекстуальності; опрацювання тексту о. Пьотра Скарги у проповіді авторства о. Григорія Команецького; характеристики цього автора рукописних казань і впливу на прихожан. Рукопис під загальною назвою "Mineja ogólna i zbiór tekstów religijnych" (Biblioteka Narodowa w Warszawie) містить тексти різними мовами, у тому числі руською мовою. Опис цього рукопису запропонував А. Кашлей. В. Пилипович звернув увагу на рукопис і проповіді в його складі, опублікував окремі з них. Вони походять із Надсяння (с. Ліщава Горішня), час створення – перша половина XVIII ст., авторство – сільський священник Григори Команецький. В. Пилипович уперше назвав ці проповіді гомілетичним циклом проповідей о. Григорія Команецького, зібраних у рукописній Мінеї з першої половини XVIII століття. У рукописі наводиться частина проповідей, спершу фунеральні, наприкінці – святкові. У збірнику збереглося кілька фунеральних казань з XVIII ст., конкретніше 1724-1727, 1748 рр. Текст з окремим заголовком "Пункта потребный казодѣмъ, въ Скарзѣ, на листѣ соѣ" (с. 192-218) вказує на зв'язок із книгою єзуїта о. Петра Скарги "Kazania przygodne z inemi drobnieyszemi pracami, o roznych rzeczach wszelakim stanom należących" (Krakow, 1610). Схарактеризовано мовні особливості чотирьох проповідей руською мовою із цього рукописного збірника, визначено способи опрацювання тексту о. Пьотра Скарги у проповіді сільського священника, розглянуто інтертекстуальність рукописних проповідей із Надсяння, які орієнтувалися на патерни проповідництва.

**Ключові слова:** *рукописний збірник першої половини XVIII ст., проповіді з Надсяння, руська мова, опрацювання твору о. Пьотра Скарги, інтертекстуальність, мовні особливості проповідей.*

**Наталія БОНДАР**

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

### **Вільнюський Часовник 1568-1572 рр. в контексті дослідження місцевого кириличного книговидання**

Кириличне книговидання у Вільнюсі, запроваджене Ф. Скориною, після публікації Апостола 1525 р. припинилося майже на 50 років. Воно було поновлене друком Часовника без вихідних відомостей. Проте у книзі зазначено її друк «в славном месте Виленьском, в дому, и власним накладом їх милости панов Івана і Зенова Зарецких». Час виходу Часовника визначається як 1568–1572 р. за історичними реаліями в тексті, зокрема, за згадуванням польського короля Сигізмунда Августа та Київського митрополита Іони. Хто безпосередньо друкував Часовник, не встановлено, теоретично це міг бути П. Мстиславець, оскільки в цей час ймовірно перебував у Вільнюсі. Однак видавничі прийоми друку й стилістика елементів художнього оформлення цього видання суттєво